

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
helyben vagy vidékre postán:
Egy hóra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Bihar megyei
akadémiai épület), hova a hirdeté-
sek és az előfizetés-díjak küldendők.
Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos peltisorért egykor . . . 6 kr.
Háromszor és többször 4 kr.
Nyitór 4 hasábos peltisorért . . . 20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és
nyitórért 30 kr.
Reklamok soronként 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Bihar megyei
takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

Szabad a csók.

Debreczen, november 22. (A „H. É.” ered. táv.) Faluhelyen a hosszú estéket a fonóban tölti a fiatalság. A közeli Kereszten is javában mulatoztak a leányok és a legények, mikor egyszerre csak kialudt a lámpa.

— Szabad a csók! kiáltották a legények.

A szemérmes hajadonok megijedtek a sötétségtől és segíteni akartak a dolgon. Egyik leány petróleumot töltött a lámpába, a másik pedig gyujtót gyujtott. Ettől azonban fölrobant a lámpa s meggyuladt két leány és egy fiu ruhája. A szerencsétlenek közül egy meghalt, kettő pedig hetegen fekszik.

A eskütéri hid építése.

Budapest, november 22. (A „H. É.” ered. táv.) Az új eskütéri hidépítési munkálatait már megkezdték. Az eskütér sarkán, a belvárosi templom előtt hozzáfogtak a furáshoz. Az elkészített helyen egyszerű furógépek segítségével dolgoznak. A munkálatokat sokan nézik.

Apponyiak bankettje.

Budapest, nov. 22. (A „H. É.” eredeti távirata.) Ma délután 1 órakor 200 terítékű banket volt a Hungária-szálló nagytermében, melyen a nemzeti pártiak összes Budapesten levő tagja jelen volt. A jászberényiek a párt ismerős tagjait lelkesen megjeleneztek.

A második fogás után gróf Apponyi Albert emelkedett fel, és első sorban magyar emberhez illően a legelső magyar emberre emelte poharát, éltetvén a királyt. Azután politikai enuncziációk között folytatta:

Adja az Isten, hogy a király találkozzék végre a magyar néppel, mely őt szereti. Hulljanak le végre azon válaszfalak, mely a népet királyától elválasztja. Király után a nemzettel folytatja: Adná az ég, hogy a király a nép igazi hamisítatlan akarataival találkozzék. Van egy hely az országban, ahol a nép akarata a király hívó szavával találkozott, ahol erősebb volt a hazafiság minden befolyásnál: ez Jászberény (Éljen)! mely város folyton ragaszkodik nemzetéhez, királyához egyaránt, s soha sem volt igazabó fia az országnak, mint midőn többségének szavazatával megvédelmezte akaratait.

Ez a jásznép szereti vallását, szereti hazáját, nemcsak szóval, hanem tettel is, és tanusítja azt bátran, ha arra alkalma van. A mult választásból tapasztalatként mondhatom, hogy vannak az országban kerületek, a hol személyek, befolyások egy-egy báró, birtokos vagy pénzintézet dönt a népakarat helyett, azért becsüli tehát Jászberényt, mely nem személyért, nem érdekért szállt harczba, hanem elvekért és hazáért, mert ott nincs senki, aki zsebében hordaná lelkiismeretét, becsületét, ahol a nép a szerint választ, a mint szíve és meggyőződése sugallja minden hatalmi befolyás nélkül. Boldog lenne az ország, ha mindenhol így gondolkoznának polgárai. (Éljen.)

Apponyi Albert után Kuncz Menyhért szól. A beszédében emlékezik vissza a választási reggelre, és örül annak, hogy az Isten diadalra juttatta a zászlót. Büszké lehet Jászberény, mert a jövő országgyűlésen olyan férfi képviseli, mint Apponyi (Éljen!)

Csupán a neve, szelleme és szereplése gyűjtötte hivat a zászló alá, s mondhatja, hogy ez a mandátum mocsoktalan, tiszta mint a nap! (Éljen.)

Mallár József városi tanácsos, a valás és alkotmányról beszélt és éltette Horánszky Nándort. Horánszky Nándor, elhárítva magáról a dicséretet, köszöni a megemlékezést és a mai napon

rokon kötelességet teljesít. Jászberény város polgárait emeli poharát.

Pethes Antal röviden válaszolt és Apponyi Albert grófot éltette.

Most Hock Jánost kívánták hallani, ki hosszan beszélt. Ő is ünnepel Jászberénynyel együtt! És Apponyi kiválóságait méltatva, megjegyzi, hogy mindig a nemzet lobogójáért harcoltak, soha sem ismertek megalkuvást. Szellemesen jegyzi meg, hogy kormányunk olyan, mint az egyiptomi ember, ki a Nilus iszapjától várja a termékeny évet, mi itt is most a kiöntő iszapot látjuk.

A nemzeti pártot a vízözöni bárkához hasonlítja, melyre az van felírva: „eszméért, hazáért és jövőért”, mely szebb jövő elé viszi a nemzetet. Apponyi nem adott választóinak semmit, ő nem igerte, de bevezeti nemzetét az ígért földre. Apponyit a jövő férfának nevezi, aki lemondott a nemzetért a hatalomról, csak hogy elvekért küzdhesen. (Éljen!)

Kuncsek István a berényi választást ismerteti, és Apponyit élteti.

Felköszöntőket mondtak még Vallus János, Bánó József, Szentiványi Árpád, László Mihály (a jászberényiekre), Kuncsek István, és Hund Jenő.

A bankett 4 órakor gróf Apponyi Albert éltetésével fejeződött be.

A szoczialisták sétája.

Budapest, november 22. (A „H. É.” ered. táv.) A munkások, a szoczialista hívek, ma több helyen gyűlést tartottak, hogy aztán onnan a rendőrség által betiltott sétájukra menjenek. Az Andrassy-úton, köruton hármassával, négyesével jártak-keltek és eléggé csendesen viselkedtek. Csoportosulás csak a Vörösmarty-utca sarkán történt de itt is békésen oszlottak-széljellel a csoportosulók, a mikor a rendőrség felszólította őket erre. Mindössze 4 előállítás történt a rendőrség részéről.

Készülő harcz az ellenzékben.

Budapest, nov. 22. (A „H. É.” eredeti távirata.) A függetlenségi és 48-as pártban uralgó hangulat szerint, örömmel értesülnek arról, hogy az Ugron-csoport, a felirati vita alatt bírálat alá fogja venni a pártnak a mostani választáson tanusított magatartását és hogy a pártot meg fogja támadni. Örülnek pedig ennek azért, mert nem lesznek feszélyezve teleplezni az Ugron-frakcióit.

H i r e k.

* Vledényi Schankebank sajtópöre.

Néhány héttel ezelőtt a budapesti indóház éttermében egyedül és busan üldögélt Hock János, gróf Apponyi Albert Kapisztrán (Jánosa); kemény kalapjának a teteje beütve; sáros cipője sarka földre törve; az inge sem dicsekedett már lilom-fehérséggel, hanem étvágya azért elég jó volt a páternek és nem igen látszott rajta, hogy atyafiságban van Succival, a nagy koplaléval. A mint ott mélézött, hozzá lépett egy torzonborz alak; mindakét keze tele volt sürgönyvel és levéllel, ez a torzonborz ur nem volt más, mint Vledényi Schankebank Károly a néppárt egyik korszaka, a Hock Páter szárnysegéde. Akkor a haza és a néppárt szorult helyzete miatt nem ért reá, hogy megjelenjék a nagyvárad esküdtzék előtt, most azonban látni fogjuk őt körünkben.

* Tűz az ipartestület háza padlásán.

Szombaton este 7-8 óra között nagy katasztrófa fenyegette a nagyvárad ipartestület és

a szomszédos háztulajdonosokat. Eddig ismeretlen okból ugyanis tűz támadt a padlásán, a lángnyelvek már hatalmasan működtek, mikor észrevették a veszedelmet. A Schüch-vendéglőben, szerencsére, jelen volt két tűzoltó, akiknek sikerült a tüzet lokalizálni, mire a laktanyából kivonult őrség a helyszínen megjelent. A rendőrség feladata kideríteni, hogy a kigyulladás miből eredt.

* **Megakadályozott öngyilkosság.** Tegnap délután egy jajveszékelő gyermek futott be a pályaudvari rendőrséghez és kérte, hogy siessenek hamar a Köblös téglavetőjébe, mert az ő bátyja a téglák között revolverrel akarja magát kivégezni. Iván József rendőrtizedes el is szaladt a mondott helyre és ott találta feldult arccal Horváth Árpád, helynelküli kereskedősegédet, aki a rendőr láttára revolverrel kezében futásnak eredt. Iván utána szaladt és mintegy két kilométernyi versenyzés után Horváth kifáradva egy árokpartra esett. A revolvert maga ellen emelte, de Iván rendőrnök sikerült azt kezéből idejekorán kiragadni. Az életunt, jó külsejű fiatal embert bekísérte aztán a központi rendőrségre, ahol kihallgatták. Tagadja, hogy öngyilkosságot akart volna elkövetni; azt állítja, hogy csak a kis testvérkéjével bolondozott és rá akart ijeszteni. Nem bocsátották szabadon.

* **A „Réti népkör“ felolvasó ünnepe.** Tegnap a „Réti népkör“ben is felolvasást tartottak. Dr. Rózs a Mór, orvos aratott nagy tetszést a szép számban megjelent közönség előtt. Ugy látszik, erre a körre is szükség volt, mert nap mint nap a mellett bizonyít, hogy a társadalmi élet fejlesztésére közreműködik. A felolvasásokat folytatni fogják.

* **Letartóztatott orvtámadó.** (?) Adler Sándor nagyvárad kereskedő-segéd tegnap vasárnap nagy meglepetésben részesült. Egy fiatal ember közeledett felé a járdán, aki egyre jobban és jobban hasonlított ahoz az orvtámadóhoz, aki az ő édesatyját, pusztagyendai földbirtokost mintegy másfélévvel ezelőtt egy vasbottal leütötte, úgy, hogy három hónapon tul feküdt az ágyat és majd életébe került. Mikor egész közel érték egymáshoz, felismerte Silbermann Márton, aki az ő állítása szerint ezen büntetéért országszerte körözve is van a bíróság részéről. A feljutt emlékek izgalmas hatása alatt nem vesztette el higgadságát, azonnal rendőr után futott és a gyanúsított fiatal embert bekísértette. Silbermann tagad mindent, még azt is, hogy Adlerékat ismerte volna, mindamellett fogva maradt és ma átkísérik a vizsgálóbírósághoz.

* **A kivándorlók sorsa.** Egy belügyminiszteri leirat érkezett tegnap Biharvármegye és Nagyvárad szab. kir. város hatóságaihoz, melyből sokat okulhatnak azok, a kik itthon könnyű szerrel nem érhetvén el szerencsájüket, messze idegenben keresik boldogulásuk kincsét bányáit. A belügyminiszter a közös külügyminiszter utján értesült arról, hogy a Brazíliába kivándorlott idegeneknek, közöttük, sajnos, igen sok magyarnak is sorsu jutotttáki a tengereken tul. A helyett hogy — mint remélték — hamarosan meggazdagodtak volna, elköltötték kevés pénzüket és most a legnyomorúságosabb szegénységben mennek neki a télnek. A miniszter a hatóság utján figyelmezteti a közönséget, hogy ne üljön fel

egykönnyen a kivándorlási ügynökök csábításának, mert a tengereken túl nehéz orsz. vár a szegény emberre, nehezebb még, mint itthon.

* **A vigécsek.** Két „varrógép”-ben utazó vigéc találkozik egymással Debreczenben. Az egyik kérdezi a másikat, ki Tisza-Dobon és Tisza-Lőkön óhajta becsapni a hiszékenyeket.

— Nü, hodj mente a gseft Dobon és Lőkön? — kérdé.

— Furcsa! Rosszul! Dobon kilöktek és Lőkön kidobtak.

* **Debreczen tanult Nagyváradtól.**

Valljuk be őszintén, hogy mi is sokat tanulhatnánk Debreczentől, és ép ezért örömmel konstatáljuk, hogy mégis van hát olyan intézmény nálunk, amely fejlettebb mint Debreczenben. A nagyvárad kerületi betegsegélyező pénztár* ügykezelését, berendezését jöttek áttanulmányozni debreczeni vendégeink, akik a legnagyobb dicsérettel halmozták el e mintaszerűen berendezett hivatalt és összes nyomtatványait magukkal vitték, hogy ahhoz képest áttanuljanak. Érdekes a felemlítésre, hogy Debreczenben nincs ipartestületi pénztár, mindössze 20 községre terjed ki az ottani kerületi pénztár hatásköre, tagjainak száma is több a nagyváradnál, mégis kilenczezer forint deficizitjűk volt az év végén. A nagyvárad „kerületi betegsegélyező pénztár”, pedig — jóllehet, hogy a városi külsőnt is visszafizette — az idén már tekintélyes összeget tehet félre a tartalék-alapra.

* **Lupus in fabula.** Grünvald Ferencz kereskedőségét tegnap délelőtt arról győződött meg, hogy az ő nyaka megtagadta a köteles szolgálatot és nem akar hajolni.

Elment az üzletből a testvérehez orvosi tanácsot kérni és amíg oda járt, ellopták a kofferjét, melybe egész vagyona volt zárva. Ezt a szomorú esetet beszélt el Kollman rendőrbiztosnak, midőn megkoptatták a hivatal ajtaját és azon egy rendőr belévitte Zozuja Ferenczet, akire Balmaz-Ujváros lehet büszke, mert oda való.

— Behoztam — jelentem aiasan — ezt a helynékülit, mert egy kuffertot vitt, de nem tudta hunnét.

Grünvald is, Kollman biztos is meglepetve kiáltottak fel:

— Itt a kuffer!

A lopott jószágot kiadták, de Zozuja Ferenczet ott marasztalták, már csak azért is, mert erőse mutatta a részéget . . .

* **Arányi hegedűművész hangversenye.** Arányi Frigyes, kinek Nagyváradon előkelő rokonsága van, jövő hó 12-én hangversenyt ad a „Fekete-Sas” nagy termében. A híres hegedűművész, ki a kölni városi opera karmestere, tulajdonképpen nagyváradfi is. Édes atyja Nagyváradon néptanító volt és ő mintegy 25 év óta tartózkodik külföldön, ahol a magyar névnek dicsőséget szerzett. Nagyvárad hangversenyt megelőleg Budapesten, a nagy vigadóban fogja magát produkálni, ahol szintén nagy érdeklődéssel várják a ritka műelővezetést. Reméljük, hogy nagyvárad színpadai meg lesz elégedve a művész az anyagi sikerrel is. Ugy legyen!

* **Volpi cirkusza.** Nap mint nap nagyobb tetszés nyilvánul a városunkban időző lovartársulat iránt. A közönség ugyszólván el van ragadtatva az érdekesnél érdekesebb produkciók által és tetszésének tömeges megjelenésével is kifejezést ad. A kedvezőtlen idő daczára a legkellemesebben lehet szórakozni.

Iparos-ifjak vasárnapja.

— Az érem kihirdetése. —

Nagyvárad, nov. 22.

Nevezetes napja volt tegnap az ipariskolának, helyesebben az iparos-ifjúságnak, kiknek kedvéért, az ő ismereteiknek bővítésére a felolvasási ciklus kezdetét vette.

Az új polgári iskola 6-ik számu, vagyis rajzterme még nem látott oly szép számu hallgatószámot, mióta a nyilvánosságának átadott.

Mintegy 100 főnyi ifjúság s majdnem annyi érdeklődő hallgató előtt kezdte meg felolvasását Szűcs László igazgató az ifjúsági önképző-egylet s a továbbképző tanfolyamok feladatairól, melyet lapunk tárczá-

jában érdemesnek találtunk szívesen közölni s amelyből az is kitetszik, hogy ezen kiváló iparügyi kapacitásnak alkotó ereje és irányító szelleme iparoktatásunk minden mozzanatán, így a felolvasás themáján is meglátszik.

Utána dr. Sarkadi Lajos felügyelő bizottsági elnök, a kereskedelmi és iparkamara ügybuzgó titkara tartott mély tanulmányon nyugvó, de azért az iparosok felfogásához mért előadást a szociálistizmusról, melyet a lebilincselte ifjúság mindvégig nagy figyelemmel hallgatott.

Az aktuális kérdést tárgyaló felolvasás a szociálistizmust, mely a kor vezéreszméi közl kezdte magát felküzdeni, eredetétől fogva ismerteti. Különbőség teendő — ugymond — az áit és az igazi szociálistizmus között. Előbbi az egyes önző népbolondítók, demagógok tévhitésai, míg a valódi szociálistizmus igazán életkérdése az egész emberiségnek, mely ilyen formán de finálható: a szociálistizmus végcélja és alapja: a munka által kiérdemelt boldogság. Erre nézve az államoknak kellene megoldást találni. Állami feladatot kellene képeznie a kiskorúak, árva, özvegyek munkaképtelenség rendszeres ellátásának, a munkajog kiterjesztésének, esetleg a kényszermunka behozatalának. Nagyon sok jel és jelenség van arra nézve, hogy a nemesebb irányú szociálistizmus, mely közös emberi érdek, mielőbb a megoldandó problémák sorába kerül. Ne csüggedjen tehát a proletáriátus, hanem gondoljon a poeta-filozóf látokai szavaira: „Küzdj ember és bizva bizzál!”

Az élelken megtapsolt felolvasás bevégeztével az igazgató mondott köszönetet az ifjúság nevében a felolvasónak és azon sok érdeklődőnek, a ki a rossz idő daczára a felolvasáson megjelentek s a kiket méltán háára kötelezett az igazgató ezen életrevaló, tanulmányos intézmény behozatalával, mely az általános műveltség megszerzését szélesebb körök előtt is lehetővé teszi.

Másik nevezetes mozzanata ipariskolánk életének az, hogy ezzel kapcsolatban hirdették ki ipariskolánk az ezredéves kiállításán kiállítási éremmel való kitüntetését a tanulók előtt.

E kitüntetés annál becsesebb, mivel 27 egyenrangú társa közül ipariskolánk az egyedüli, mely ezen magas kitüntetésben részesült. Hiszük, hogy e jelenet hatása tartós lesz a fogékony ifjú lelkekre s ez további haladásuk, szorgalmukban fog nyilvánulni, hogy majdan az élet kemény iskolájában is felvegyék és kiállhassák a neves versenyt.

L. B.

Sakkör Nagyváradon.

— Értekezlet a keresk. csarnokban —

A „Hétfoi Értesítő”, mely eddig is oly nagy érdemeket szerzett a játékok legnemesebbjének: a sakkjátéknak fejlesztése körül, mely nemcsak Nagyváradon, hanem a központi sakkorganum megszűnése után az egész országban szolgálta a sakkozás ügyét, tartotta ébren a sakkisták érdeklődését, most az adott program második részét, a nagyvárad sakkegylet megalakítását tüzte ki maga elé. Ennek megalakítására — bátran mondhatjuk — e lap sakkrovata adta meg a döntő lökést, miután óvatosan, higgadtan, szorgalommal s mégis rövid idő alatt egész generációt nevelt e célra.

A mozgalom élére dr. Hoványi Gyula jogtanár állott, ki a mellett, hogy kitűnő sakkista, mint társadalmilag magas képzettségű férfiú tudatában van annak az erkölcsi eredménynek, melyet egy alakítandó sakk-kör von maga után.

Az előértekezlet tegnap délelőtt 11 órakor volt a keresk. csarnok kistermében, melyet e célra szívesen s készséggel engedett át az igazgató. Az értekezleten szép számmal jelentek meg a sakkjáték lelkes barátai közül társadalmunk legelőkelőbb vezéregyéniségei, első sorban a minden szépért, jóért lelkesülő szeretett főispánunk, dr. Beóthy László is.

Ott voltak még: Adorján Emil, Böhm Jenő, Böszörményi Géza, ifj. Berger Sámuel, Berliner József, Cseresy Albert, Diósy Ferencz, Farkas Izidor, Gesztesi Ödön, Gerő Armin, Gábel Jakab, dr. Hoványi Gyula, Kufka Géza, Kurlender Ede, ifj. Klein László, Klein Sándor, Kornhäuser Antal, Klein Sámuel, Laszky Armin, Madaras Elek, May Sándor, Máthé László, Magyary Jenő, Mandel Viktor, Nyíri György, Niedermann Antal, Paskecz Ignác, Petry János, Sarkadi Ignác, Schwartz Izidor, Weisz Emil, Veress Zsigmond.

Dr. Hoványi Gyula üdvözölte a szép számmal megjelent érdeklődőket a következő csinos kis megnyitóban:

Tisztelt Uram!

Mindenelőtt köszönöm, hogy ily szép számban szíveskedtek megjelenni.

Sakkegyletet óhajtunk létesíteni, — mert „l'union fait la force”; az egyesülés hatványozza a létező sakkéretet és talentumokat.

Kívánunk sakkegyletet, mert meggyőződésünk, hogy a nemes szórakozás a munkában előfáradt szellemnek oly mindennapi kenere, mint az egészséges táplálék a testnek.

Már pedig a sakknál a szórakozásnak nemesebb, intelligensebb fajtát alig találhatni.

Létesíteni kívánjuk a sakkegyletet, mert napjainkban a vélemények, felfogások eltérései között kötelességünk keresni minden oly pontot, mely egyesít bennünket.

Végül létesíteni szeretnők a sakkegyletet, mert városunk szellemi színvonalának magas voltát jelenti azon tény, hogy a nemes szórakozások egyik faja már magában oly vonzerőt gyakorol, illetve, hogy nálunk a sakk iránt oly fogékonyág létezik, hogy egy sakk-club megalakulhatott.

És nemes városunk, hazánk többi kulturaközpontjaival szemben e téren is elfoglalná méltó helyét!

Mielőbb ugy legyen!

Beóthy László dr. főispán indítványára ezután egyhangulag dr. Hoványi Gyulát választja az értekezlet elnökének, jegyzőül pedig Gesztesi Ödönt.

Dr. Hoványi Gyula előadja, hogy az előértekezlet célja egy bizottságot kiküldeni az alapszabályok kidolgozására s amennyiben kívánatos volna, hogy a klub még a millenium évében megalakuljon, szükséges, hogy az értekezlet megbizza a kiküldendő szűkebb körű bizottságot a tervezet mielőbbi elkészítésével, hogy az alakuló közgyűlés megtartható legyen. Eyszersmind felkéri az előértekezletet, hogyha volna valamely előleges indítványa valakinek, mely az alapszabályok kérdésénél tekintetbe veendő, adják elő.

Böszörményi Géza azt hiszi, hogy mind e kérdések eldöntésével az előkészítő bizottság bizassék meg, mely a körülményekhez képest fogja a tagdíjt, kötelezettségeket és más egyéb kérdéseket megoldani.

Elnök javaslatára az előkészítő bizottság tagjaiul egyhangulag a következők választottak meg: Böszörményi Géza, dr. Várady Zsigmond, dr. Kiss Dénes, Madaras Elek, Niedermann Antal, Gesztesi Ödön s elnökül Beóthy László főispán indítványára dr. Hoványi Gyula, az értekezlet vezetője.

Farkas Izidor utasítani kéri a bizottságot, hogy a helyiség kérdésében is hozzon határozatot, illetve, hogy e tekintetben is kész indítványval lépjen az alakuló közgyűlés elé.

Dr. Hoványi Gyula előadja, hogy a helyiség ügyében már is kedvező kilátás van és pedig a Lloyd-kávéház bérlője ajánlotta fel a kávéház egy elrekesztendő tágas helyét s mellé egy külön kis termet.

May Sándor a Kereskedelmi Csarnokkal óhajta, hogy az egylet lépjen érintkezésbe a helyiséget illetőleg, mert a kávéház zajos.

Dr. Hoványi Gyula hivatkozik Európa egyik elsőrangú sakk-egyletére Párisban a Café de la Régence-ban levő klubra s a budapesti sakk-körre.

Ezután Gesztesi Ödön, lapunk munkatársa indítványozta, hogy tekintettel a jelenlevők szép számára, már most írják alá a jelenlevők a gyűjtőívet, hogy a megalakítandó sakk-klub tagjai óhajtanak lenni.

E fölött aztán érdekes jogi disputa fejlődött ki, melyben résztvettek: dr. Beóthy László főispán, dr. Hoványi Gyula, Farkas Izidor, Adorján Emil és Böhm Jenő. Az értekezlet elfogadta Gesztesi Ödön indítványát Böhm Jenő azon módosításával, hogy az aláírások csak az alakuló közgyűlés után válnak jogerejűvé.

Az értekezlet végén dr. Beóthy László főispán indítványára dr. Hoványi Gyulának köszönetet szavaztak a kezdeményezés és az értekezlet tapintatos vezetéséért, mely után az értekezlet háromnegyed 12-kor véget ért.

A kiküldött bizottság kedden délután 4 órakor a kaszinóban tartja meg ülését, mikor is az alapszabályokat fogják megállapítani.

A kisipar.

Nagyvárad, nov. 23.

(=) Kisiparosaink helyzetének javítására szükségünk van; belátták ezt azok, a kik közgazdaságunk fejlesztésének ügyeivel foglalkoznak.

A helyzet javítása czéljából csinálták annak idejében az ipartörvényt, mely igen sok tekintetben jótékony hatással van a kisipar fejlődésére, ha bár a törvénynek tagadhatatlanul vannak hibái, mint minden emberi műnek.

Hallunk is hangokat a kisipar köréből, melyek az ipartörvény egynémely rendelkezéseit módosítani kívánja. Megjön annak annak az ideje. Iparos osztályunk — hála Istennek! — ma már elég értelmes és befolyásos arra, hogy kiválnalmait ki tudja fejezni s követeléseit tudja érvényesíteni.

* * *

Azt mondják némelyek, hogy az ipartörvény meghozatala óta hazai iparunk fejlődése örvendetes. Régi iparágak helyzete szilárdult, új iparágak egész serege honosodott meg nálunk.

Ha így van, azon csak örvendeni fogunk, de e mellettne feledjük el, hogy igen sok iparág pedig hanyatlott.

Nagyváradon legalább nem egy iparágira tudnánk mutatni, a mely míg hajdanában virágzott, ma nem létezik, vagy vegetál.

A ki hazánk újabb ipari mozgalmait figyelemmel kíséri s látja, hogy az mint küzd a lét és nem lét harcában: bizonyára meglátja az okot is, mely miatt ez a küzdelem eredményeket alig mutathat fel. Ez ok pedig nem más, mint az, hogy kormányunk iparfejlesztési programja szűk határok között mozog.

Igen kevés, csaknem semmi sem történik kisiparunk versenyképességének és fennmaradásának biztosítása érdekében. Bűrói apparátus van ugyan, a jóakarát sem hiányzik, de a praktikus felfogást, az iparfejlesztés praktikus irányítását, a befolyásolt megteremtését nem látjuk sehol.

Több kellene ide, mint bürokratizmus és jóakarát. Persze ezt nálunk Magyaror-

szágon, hol a miniszterek, miniszteri tanácsosok s ezek előre és hátramosztói csak a jogászok köréből verbuváltak, aligha érjük el mostanában.

Nem küönös valami az, hogy mialatt a nagygyárak alapítására vállalkozókat előnyökben részesítik, az alatt a kisiparosok ezreivel vajmi keveset törődnek?

A mi nemzetgazdáink egyszerre akarják megteremteni a gyáripárt, holott tagadhatatlan, hogy oly ipari viszonyok között, mint mi vagyunk, a kisipar hatalmas közgazdasági tényező, melynek fennmaradása, fejlődése nem kicsinylendő, ha azt figyelmen kívül hagyjuk is, hogy a legmagasabb fokon álló ipari államok mai nagy gyáripára szintén a kisipar segítségével épült fel. Ez volt amannak az alapja; ennek okés tervszerű kifejlesztése hozza létre amazt. A mint a természetben nincs ugrás, épen úgy nincs másban.

Tartsuk meg az átmenetet, ha még oly nagyon akarjuk is a hatalmas, nagy gyáripárt, melynek előnyei mellett bizony megvannak hátrányai.

Töremsük meg a kis termelő helyeket, hogy legyen egészséges középosztályunk, azaz vagyonos városi polgárságunk, melyre magyar nemzeti szempontból is oly égető szükségünk van.

Ha ezt megteremtjük, sok százezer kéznek adunk munkát és csökkenni fog a mindinkább növekedő elégedetlenség.

Mezőgazdaságunk, kereskedelmünk fellendülése is sokban függ ettől; mert a különböző termelési nemek — mezőgazdaság, ipar és kereskedelem — sehol sem érintkeznek oly közvetlenül mint a kisipar-nál.

Ne kicsinyeljük hát a kisiparost. Lásuk be végre, hogy ennek felkarolása, fejlesztése kiváló fontossággal bír az államra.

Azért nem habozunk kimondani, hogy a nagy gyárak előnyben részesítése nekünk visszatetszik akkor, mikor kisiparosainkkal szemben csak jóakaratot látunk, hanem anyagi támogatást minél kevesebbet.

De hát iparosainknak kellenne e tekintetben kissé mozgékonyabbnak lenni.

Drága végrehajtások.

Nagyvárad, nov. 22.

A mai viszonyok között, a mint azt már mindenki tudja, kereskedő, gazdálkodó, iparos, szóval minden foglalkozású ember, gyakran kerül abba a nem éppen kellemes helyzetbe, hogy követelését per útján kell behajtania.

A pereskedés tudvalevőleg egyik félre sem valami nagyon mulatságos dolog, nem csak azért, mert bajjal jár, hanem, mert sok esetben még ráadásul költséget is kell fizetni.

De annyi bizonyos, hogy a perlekedés egyik legfontosabb része a végrehajtás, mert a nélkül a követelés legtöbbször egyáltalán nem hajtható be.

Nos, erről a végrehajtásról akarok egyet-mást mondani.

Mióta olyan rosszul mennek a világ dolgai, azóta igen gyakran megcsik, hogy a végrehajtások csaknem teljesen eredménytelenek. A legszegényebb embernek is van adóssága, de mikor fizetésre kerül a sor, beperelteti magát, mert tudja, hogy ugy nincs mit venni rajta.

Tényleg, az ügyvéd elmegy a végrehajtóval „foglalni”, de nincs mit; a jegyzőkönyvet felveszik, a végrehajtó díját ki kell fizetni, a hitelező pedig ott keresheti követelését, a költségekkel együtt, ahol tudja.

A pereskedés tehát az által, hogy a végrehajtások után, tekintet nélkül arra, hogy van-e eredmény vagy nincs, fizetni kell, — nagyon költséges dolog, aminek előbb-utóbb természetszerűleg az kell, hogy a következménye legyen, hogy a perlekedést, ha nem is egészen, abba fogják hagyni, mert így ez nem kivihető.

Ezen a dolgon pedig csak egy módon lehet segíteni, mert a végrehajtót az ő megdolgozott fáradságáért meg kell fizetni, mert abból él, egyéb keresete nincs.

Ez tehát nem változtatható meg. — Hanem segíteni úgy lehetne rajta, ha az a régi vágy végre teljesülne, hogy a bírósági végrehajtók épen úgy, — mint a többi állami hivatalnokok, rendszeres fizetésben részesüljenek. Ha ez elérhető volna, akkor természetesen a végrehajtások épen úgy díjmentesek lennének, mint a perelés maga; legfeljebb meg volna állapítva bizonyos mérsékelt díj, mindenesetre sokkal kevesebb, mint a ma fizetett díjak és ezt esetleg bélyeg alakjában fölragasztanák a végrehajtási és árverési jegyzőkönyvekre.

A „HÉTFŐI ÉRTESEITO“ TÁRCZAJA.

Továbbképző tanfolyamok.

Felolvasa: Szűts Izso.

A „Hétfői Értesítő“ eredeti tárczája.

Midőn mintegy 6 év előtt az iparos-íjúsági önképző egyesület egyik összejövetelén önök előtt a szakrajztanfolyamok fontosságát esetenem, épen nem a közeli, hanem egy távolabbi jövő sikerének halvány remény elebegett csak szemem előtt.

Hogy önök mindamellett aránylag oly rövid idő alatt fiatalokhoz illő lelkesültséggel — leküzdve a kezdet nehézségeit — azonnal rajzosztályt létesítettek, azt felszerelték, benépesítették tanulni vágyó tagjaikkal s ez által megvetették alapját a mai már államségély mellett működő továbbképző tanfolyamoknak, arra első sorban önök lehetnek büszkék, hogy ezen szakrajztanfolyamokon a tanári kar lelkiismeretes munkódése s az iparos-íjúság nemes munkaversenye mily eredményt tüntetett fel s mutatott be a most lezajlott s nemzetünk dicsőségét hirdető millenárius esztendőben, az országos kiállítás tanügyi csarnokaiban, azt nem akarom önök előtt részletesen esetenem, mert ezen meg sem erősödött fiatal intézményünket annyira feltem a korai dicsőret káros következményeitől, mint ahogy a szőlősgazda feltheti terményét a termékenyítő eső nélkül jövő tulmeleg napsugaraktól.

Ma, midőn a segédek továbbképző tanfolyamai a nagyméltóságú minisztérium, a város s az ipar és kereskedelmi kamara segélyezése mellett nemes hivatásukat ujjolag — ez izben már negyedszer — megkezdhetik, nem a mögöttünk, hanem az előttünk álló munkáról óhajtók beszélni.

Megszeretném önökkel röviden ismertetni a rendelkezésükre álló önművelődési intézményeik valódi rendeltetését, melynek mindenike az iparos-íjúság tökélyesítésére és arra van hivatva, hogy önöket a haza hasznos polgáraivá kénezzék, hogy ezen intézmények okszerű kihasználásával önök majdan öntudatosan megtudjanak küzdeni azon erős ellenféllel; a gyáriparral, mely ma a kézműiparosnak láthatólag leküzdhetlen ellenfele s melynek ellenében a kellőleg fel nem verteztett kisiparosok zöme, sajnos, kivesző félben van.

Az iparos-íjúság önművelődését leginkább két intézménytől várhatja s ezek: az iparos-íjúsági önképző egyesület s az iparossegédek továbbképző tanfolyama. Mindenike ugyanazon czél felé törekszik, bár más-más uton véli azt elérhetőnek. E két intézmény működése nem ellenkezik egymással, sőt ellenkezőleg, azoknak ki kell egymást egészíteniök, mert mindenike magában csak fél munkát végezhet.

Csak hogy a munkát jól fel kell osztani tudni e két nemes versenytárs között, hogy mindegyike elérhesse az elébe tűzött feladatokat.

Nem szükséges, sőt káros volna a munka megosztását szigorú határok közé szorítani, csak az e kérdésben önök körében fel-felmerülni látszó homályos eszméket óhajtom némileg tisztázni.

A gyáripár olcsó munkájával rövid idő alatt meghódította a világpiacot. A kézimunkáján kívül egyébhez nem értő kisiparosok ezrei kenyerüket veszítve, tanácstalanul állanak a tudomány s technika feltartóhatatlan vívmányával: a géppárral szemben.

Nehéz, jobban mondva lehetetlen is itt a jó tanács a korrall haladni nem tudó s megszokott munkájától eltérni nem képes iparosra nézve. A segítséget hiába várjuk gyűlésezelektől, államtól, társadalomtól.

Az egyedüli segítséget csak abban találhatja meg a kézműipar, ha haladni tud a korrall.

A gépipar hatalmas versenyével szemben ma már a kézműiparosnak egyedüli mentővára egyéni tulajdonainak oly magasabb fokú kiképzése, hogy a gyáripár által még elő nem állított, vagy az által elő nem állítható ipari tárgyakat megfelelő izléssel s kellő szakértelemmel legyen képes előállítani.

A gyáripár a rendelkezésére álló nagy tőkével, a gépeiben rejlő nyersebb s olcsóbb munkaerejével, a kisiparos kezéből kicsikarta ugyan az ipari készítmények tömeges gyártását, de tisztességes megélhetésnek lehetőségétől nem volt képes azt megfosztani.

Es bár a kézműiparos gyenge ereje a gépipártól a tömegtermelést nem is lesz képes visszahódítani, de viszont a művelt, izléssel bíró s leleményes kézműiparos műzlése s egyéb egyéni tulajdonai a gépipár által sohasem lesznek elsajátíthatók.

A felvilágosodott s szakképzett kisiparosnak ma már kézigépek állanak rendelkezésére, melyek izlését s tudását az erős versenyben támogatják, viszont azonban a gyáripár nem fejleszhető oly irányban, hogy a tömegesen gyártott tárgyak egyhangúsága és silány-sága által a nemesebb izléssel bíró megrendelő és fogyasztó közönség igényeit is képes legyen kielégíteni.

A gyári és kézműipar ezen ellentétes sajátysága mutatja egyuttal a kézműiparos boldogulásához vezető utat is.

A kézműiparos megrendelőit főképen a fejlettebb izléssel bíró közönség köréből meritheti. Ezen piacozzal szemben azonban a kézi ügyesség, izlés, alapos munka, az anyag s munkaerő kellő beosztása, egyszóval a számitani tudás lényeges, de csak egyik tényező a kézműiparos életében; egy másik ép oly nélkülözhetlen té-

Mily előnyös volna ez úgy a felperesekre, a kik legalább a sikertelen foglalások után nem tartoznának olyan sokat rá fizetni; valamint az alperesekre, a kiknek amugy is felszaporodó költségek így mérsékelve lennének.

Ez a terv és más több ízben felszínre került már, de kivitelét az igazságügyi kormány még csak meg sem kísérlette eddig.

Pedig egyszerre két kérdést rendezne.

Először a végrehajtásokat tenné olcsóbbakká, másrészt a végrehajtók bizonytalan helyzetén változtatna, amennyiben nevezettek ezentul nem lennének ráutalva csupán az eljárási díjakra és nem volnának kitéve annak, hogy munkaképtelenség és öregség esetén maguk kenyér nélkül, családjuk pedig fentartó híján maradjon, mert hisz mosnyudijok nincs; — hanem ha kevesebb volna is, a fizetésük, mint most, legalább biztos volna.

Az állam sem jönne ki rosszul ezzel az intézkedéssel, mert azok a díjak a miket a végrehajtási eljárások után fizetni fognak, körülbelül fedeznék a végrehajtók fizetéseit; de ha még netalán valamit rá kellene fizetnie is az államnak, még mindig célszerű volna ezt a változást életbe léptetni.

Sokkal fontosabb ez az ügy, mint a milyenek talán látszik. Az igazságügy terén mutatkozó bajok egyikén volna segítve ezzel.

Érdemes lenne akár az ügyvédi karnak, akár maguknak a végrehajtóknak eziránt mozgalmat indítani. Ha nem is kecsegtetjük magunkat valami fényes siker reményével, mégis hisszük, hogy lesz valami eredménye és ez esetben nagyon sokan éreznék az új intézkedés üdvös voltát.

Dr. Adorján Ármin.

Felhívás.

A »nagyváradai pinceszegylet« választmányának nevében felkérjük tagjainkat, hogy a tagsági díjakat legkésőbb **1896. december hó 10-én délután 3 óráig** annyival inkább fizessék le az ügyvezető által kiállítandó nyugták ellenében, mert ellenkező esetben a legközelebb megtartandó közgyűlésen szavazati jogot nem gyakorolhatnak.

Kelt Nagyváradon, 1896. november 14.

Sarkadi Ignác,
titkár.

Stern Herman,
elnök.

nyező a társadalmi életbe való beilleszkedés, az emberekkel való érintkezés elsajátítása.

Lehet iparos teljesen képzett szakmájában s még sem lesz képes helyét a nagy világban megállani, ha megrendelőivel szemben a kellő tapintatot, ügyességet nem tudja kifejteni, ha azok bizalmát külső modora által nem képes megnyerni.

Az iparosnak ép úgy meg kell állania helyét a saját szakmájában, mint a társadalomban; épugyszükséges, hogy szakmájában valódi művész, mintahogy társadalmi érintkezéseiben teljes ember legyen.

A szakképzés teszi az iparost művésszé, mely az öt élettelen gép fölé emeli, a társadalmi műveltség képezi emberré, mely őt a napszámostól megkülönbözteti.

A szakképzési nyújtja önöknek a segédek továbbképző tanfolyama, a társadalmi műveltség, az emberekkel való bánásmód elsajátítására szolgál önöket társas összejöveteleik gyűlhelye, az ifjúsági önképző egyesület.

E két intézménynek azonban — mint említém — nem szabad egymástól elszigetelten állni, sőt ellenkezőleg működésükben egymást ki kell segíteniük.

A továbbképző tanfolyam például a szakképzésen kívül azt is feladatának tűzte ki, hogy önök társadalmi műveltséget fokozza, hézagos előismereteiket felolvasásokkal s kísérletekkel illusztrált előadásokkal több irányban kibővítsé.

A továbbképző tanfolyam tehát itt némileg önképző egyesületük működési körébe vágott, hogy annak feladatait megkönnyítse, hogy ezen irányu, minél hatályosabb kiművelésük szakképzésükben is segítségükre szolgáljon; viszont önképző egyesületükben hajlandó lenne szakkönyvtárt létesíteni; hogy a tan-

Uj berendezésü
legolcsóbb nő- és férfi-divatáruház.

Női felöltök terme.

Márkus József

Fagyvára, Zöldfa-utca Kohn Emánuel-féle ház.

!! Telefon-összeköttetés !!

Társadalmi kórtünetek.

Nagyvárad, november 22

Néhány éve csak, hogy hazánkat nemzetgazdasági tekintetben óriási bajok támadtak meg úgy, hogy egyes vidékek helyzete valóban kétségbeesítő volt. A kutató tudomány azonban már eddigelé is talált gyógyszert, melyek ama bajokat, jobbadán betegségeket orvosolták, vagy legalább azok terjedését meggátolták s ahol a gyógyszer, mely bizony hat, még nincs feltalálva, van reményünk a kísérletekből következtetve, hogy a tudomány eredményt fog produkálni.

Szomorubb azonban a helyzet a társadalmi betegségekkel szemben. Nap, mint nap újabb és újabb symptomák jelentkeznek, melyek társadalmunk nagy kétségbeesítő betegségeit hozzák napfényre. Hová fejlődik a kiütött rut betegség, van-e egyáltalában s ha van gyógyeszköz, mikor és hogyan találjuk fel azt, még csak sejtelmünk sincs róla!

Nemzeti büszkeségünk, a Szabadság ideáljaként dicsőült nagy halottunkat: Kossuth Lajost tisztelte és bámulta minden igaz magyar s akadt mégis magyar ember, aki káromló, durva szóval képes volt kegyeletünk csaknem szent alakját haló porában is megzavarni azzal, hogy kétségbe merete vonni ország-világ előtt: vajjon Ferencz fia törvényes gyermek-e? Egy másik pedig dühtől tajtékozó, szentségtelen szájjal azzal fenyegetődzik, hogy »kiseprűteti« azokat, akik Kossuth Ferenczet követik.

Minő elfajulása, lealacsonyodása ez az eléggé le nem sujtható sötét epizód a politikai erkölcsöknek, mely a politikai élet sine qua non-járól: »a tiszteld az ellenfeled meggyőződését« elvéről még csak halvány fogalommal sem bír!

Ma már a multé ez a választási szcéna, de mi-

dőn a sebesen rohanó idő ad acta teszi azt: büzt érezi a jelen s félő, hogy dögleletes lehe megfertőzteti a jövő levegőjét is.

Hiába mondja bárki is, hogy az elv fanatizálja az illetőt s vak dühében a szenvedély elnyomja a józan észet és végtére is a haza jóléte ösztökéli, ha helytelen bár az eszköz, — üres mentségnél egyébként nem tekinthető. Rossz keretész az, aki úgy ápolja a fa ágait, hogy az élet-erős törzset durván, otromba fejszével összekasza bolja. . . . Mi szükség volt a tiszteletlenségre, kegyelet oly rút megsértésére a nagy halottal szemben? Vagy van-e mentség a vakmerő s égrekiáltó ocsmány támadásra nemzetünk egy másik nem kisebb büszkesége: a legnagyobb magyar íróval, Jókai Mórral szemben? Aki mellett a támadó csak olyan, mint az oroszlan mellett az — ökörszem! Bizony szomorú jelenség az s a férfi karakternek nem épen a legszebb jele, midőn egy politikai szerepet vitt hírneves »nagy emberünk«, egy különben pompás humoru, kitünően sikerült tárcza tréfájáért, mely beteges hiúságát sérti: mind járt doronggal esik a nemzet nagy kincsének. Szomorú jelenség ez nagyon, mert azt bizonyítja, hogy nem »a haza minden előtt«, hanem az »én«, a dédelgetett kedves »én«, melynek a haza csak eszköz arra, hogy szerepeljünk s beszéljünk magunkról, ha másként nem, hát a — politikai morál árán is! . . .

Alig kerültek a jelzett szomorú tünetek a krónika legsötétebb lapjaira, csakhamar fölbukkan egy másik, ocsmányságában még eljlesztőbb jelenség mely míg egyrészt önmagában is szörnyű, más részről következményeiben rendkívül lesújtó. A leg-humánusabb tudomány legaljasabb meggyalázója Aki esküt tesz arra, hogy segítségét soha meg nem vonja szenvedő embertársaitól s ime villogó szemmel lesi, hogy mikor dobban már utólsót a beteges szív, csak azért, hogy — meglophassa. . . . A »jeles képzettségű«, a »hírneves«, »nagy tehetségű«, »társadalmunk kedvelt s általánosan ismert alakja« szövetséget köt a — cseléddel, hogy lopjon s aztán, hogy ezt is — meglopja! Nemcsak maga a tény szomorú, hanem az különösen, hogy ez a már önzőnek, sivár lelkűnek ismert elkölcsi szörny a társadalomban számító »valaki«, sőt sikeres »protector« lehetett lent és fent. . . . Ez a közönséges gazember, aki különösen »magános, gazdagörög nőket szeretett legjobban — paciensekül.« Aki tehát még sokalta aljasabb, mint a legutolsó bukott leány. . . .

rámaradt szép vagyon eluszott. Ez nem aggasztotta, mert zajló mulatózásai közt nem feledkezett meg arról, hogy tanulmányait bevégezte, azonban pénzével eluszott boldogsága is.

Tudta jól, hogy Ella nem őt szereti, hanem az olyan gazdag embert, ki pénzt csak úgy vaktába szórja. Korholta könnyelműségét, hogy olyan meggondolatlanul véget vetett a szép álmának, pedig annyi gyönyörtütséget álmódott a jövőről. Még folytathatta volna életét egy pár hónapig, de becsületes lelke nem tudta ámitani a leányt és megmondta őszintén, hogy immár szegény ember lesz.

Ellának a váratlan hirre köny szökött szemébe. Sietett azonban hamar elmorzsolni ujjával, hogy Gábor meg ne lássa. Aztán minden megindulás nélkül, a nagyvárosi elkényeztetett leány könnyelműségével felett:

— Mindössze csak azt sajnálom, hogy a másokat inkább megillető helyet foglalta el mellettem. Maga jól tudta, hogy gazdag asszony akarok lenni!

Gábor szólani akart.

— Ne mentegődzék. Ne tegyen szemrehányást, hogy így beszélék. Én sem vádolom, hogy elhitette gazdagságát velem. Maga jól tudta pedig, hogy nem szeretem. Olyan kép vagyok, mely azért nem tökéletes, mert a keret kopott hozzá. Én magában az aranyos keretet kerestem. Csalódtam, maga immár csak szürke egyhangúságot nyújt nekem. Ha szeretném, lemondanék hiu ábrándjaimról, de csak pénzt szerettem, magát meg szoktam.

Elváltak.

folyanom tanultakat szükség esetén hasznos olvasmányok által kibővíthessék.

Midőn a továbbképző tanfolyamok megnyitása alkalmából önöknek továbbképzésükbe alkalom nyújtatik, ne m szabad elfeledniük, hogy a legkülönfélébb ipari szakok részére már évek óta a külföld, az utóbbi időkben pedig Magyarország is olyan ipari szakiskolákat létesített, melyekben a jövő iparos-nemzedéke, tehát az önökkel egykoru, sőt fejletlenebb iparos ifjúság folyton fokozódó arányban lesz kiképezve.

Ilyen szakiskolák a budapesti közép-ipariskolától eltekintve működnek a többek között a fa és fémiparra Kolozsvárott, Szegeden, Aradon Marosvásárhelyen gépezetre, Kassán agyagiparra Székelyudvarhelyen, Zalatnán, szövőiparra, Késmárkon stb. stb. — Külföldön számos szakiskola van a gépkezelés és kazánfűtésre, kocsigyártásra, gáz és vízvezeték felszerelésre, mintázásra, fényképezetre, cipész és szabóiparra s több másra.

Az ezen szakiskolákból kikerült fiatal nemzedék alaposabb kiképzése az önök hathatós önművelődését egyenesen életszükségletté teszi, hacsak azok által teljesen háttérbe szorítani és azokkal szemben közönséges munkásokká, napszámossákká sülyedni nem akarnak.

És ezzel az 1896-7-iki évi továbbképző tanfolyamokat megnyitom.

A fényes keret.

— A „Hétfoi Értesítő“ számára írta: —
Kuti Irén.

Ha tovább folytathatja fényűző életét, a szép Ella bizonyosan az övé lett volna. De négy évi pazar életmód után arra ébredt, hogy a szüleiről

Mindenütt, de különösen a fővárosban, hány elegáns „ösmert kedvelt alakja a társadalomnak“ nem meri magát mutatni mostanában, érezvén feje fölött a Damokles-kardot! A kitarított férfi szerelmek! . . . A szereplő nagy hangu, üres fejű „svihákok.“

Rút betegségeknek ocsmány kórtünetei ezek, de mindenesetre jobb, mint a lappangó betegség, mert ezzel szemben legalább védekezhetünk s bárha a hatás szomorú és elkeserítő, némi vigaszt mégis érezünk, azt t. i. hogy a durva, kiméretlen cselekedet vagy pláne a nemtelen, aljas bűn a legtöbb esetben méltóan megtorolja önmagát!

Dr. Várnai Ferencz.

Női felöltök áruháza.

HEIMAN LIPÓT és TÁRSA

NAGYVÁRAD.

BRÜDER és STEINER, HEIMANN és HALMÁGYI,
Budapest, Deák-utca 15. Debreczen, főutca.

Saját készítményeink.

Dús választék szőrmeáruhában.

S a k k - k ö r .

Nagyvárad, november 22.

Mint azt lapunk más helyén tudósítunk elreferálta, ma megalakult Nagyváradon a »S a k k ö r.«

Tudjuk nagyon jól, hogy mikor nálunk egy új kör vagy egyesület alakításáról beszélnek, társadalmunk minden tagja kivétel nélkül mosolyra bigygyeszi ajkait, mert érzi és tudja, hogy, aránylag a mi zsebünkhez, annyi egyesületünk van már, miszerint ma-holnap oda kell fizetnünk évi jövedelmünk 25 százalékát.

S mert ezt tudjuk — őszintén szólva — merész vállalkozásnak tartanók azt a célzatot, melyet dr. H o v á n y i Gyula, jogakadémiánk tudós tanára és G e s z t e s i Ödön, lapunk munkatársa maguk elé tűztek, ha nem lehetne konstatálni azt az elvitázhatatlan tényt, hogy Nagyváradon tekintélyes számban vannak azok a sakkisták, akik

Gábor álmait, légyárait összeomlva látta. Ott hagyta a fővárost. Egy vidéki ügyvéd mellett szerzett állást és igyekezett feledni. Ella a fővárosban tovább kereste a fényes keretet.

Három év telt el. Gábornak egy öreg rokona meghalt és egész vagyonát reá hagyta. Ez okból felutazott a fővárosba.

Öröm és bánat váltakoztak lelkében. Örvendett, mert az örökség épen jókor érkezett, meg akarta irodáját nyitni. Bánat marcangolta szívet, mert érezte, hogy találkozni fog Ellával és fél, hogy újra felelevenedik szívében a hamvadó parázs. Ugy rendezte be dolgait, hogy ne legyen ideje Ellát felkeresni.

Kezdett mélyebben gondolkodni a leányról. Eddig ha eszébe jutott, gondolatait másra terelte és mégis a leány édes arca örökké előtte lebegett.

Gondolkozva járkált a főváros utcáin és akartal elfordította fejét a robogó fogatokról, nehogy valamelyikben Ellát meglássa.

Mi történt vele? Valjon hiu ábrándja, a fényes keret teljesült-e?

Amint így gondolkozott, egyszerre háta mögött nevé hallotta. Megfordult. Akiről oly sokáig gondolkozott, Ella állt előtte. Szegényes, egyszerű ruhában, kicsit sápadtan, de azért mindig a szép Ella.

— Maga itt? — kiáltott örvendve és kezét nyújtotta feléje. Gábor félénken szorította meg azt. Ha nem találkozunk, bizonyosan elkerül, pedig sokszor emlegetem az uramnak, mert tudja, férjhez mentem. No nem is gratulál, ejnye milyen parlagi. Folytatta kacagva.

Gábor nem hallotta Ella megjegyzését. Az egészről csak annyit értett, hogy férjhez ment. Agya, szíve zugott, zakatolt. Olyan különösen érezte magát, amint ott lépdelt a folyton fecsegő asszony mellett. Pedig el volt készülve, hogy mielőbb

nemcsak unalomüzből, de hivatottsággal művelik a sakk-torna művészetét.

Igy azonban a nemes célzat végrehajtására csak buzdítani lehet a kezlemezőket, mert tekintve attól, hogy Nagyvárad fejlődésének, műveltségének bizonyítására a sakk-kör is egyik faktornak tekinthető, másrészt igen nagy fontossága van a hazardjátékok kiszorítására.

Sajnálattal kell bevallanunk, hogy a mi városunkban nagy mértékben üzik a hazard és nem hazard kártyajátékot, mely a legnagyobb szerencse mellett is olyan kiadásokat okoz egy-egy családnak, hogy teljesen megzavarja a háztartás egyensúlyát és a különben is többnyire elég szigorú anyagi körülmények között élő intelligens emberek kénytelenek a zavart időről-időre váltókkal oszlatni el, amely azonban igen veszedelmes kura, mert előbb- vagy utóbb kitör a krízis, mely erkölcsileg lehetetlenné teszi a beteget: a kártya áldozatát.

De nemcsak a kártyajáték szenvedélyének elensúlyozására szolgál a sakkozás.

Ha a körnek sikerül az ifjuság érdeklődését is felkeltetni, e nemes játék révén megmentheti azon egyéb szenvedélylyé válható és a jellemképzésre gátlólag ható mulatságoktól, melyekben nemcsak az erkölcs, de a fizikum is satnyul, értjük a tivornyát, a szellemi szórakozásnak hatalmas ellenfelét.

Mindezen fontos okok mellett a kör felvirágzását óhajtani kell a nem sakkozó közönségnek is, mert senki sem vitathatja, hogy a kör virágzása esetén a társadalmi érintkezés erősödik és naponta alkalom nyílik az intelligens embereknek az ismerkedésre.

A pártoló tagokból lennének kezdők, a kezdőkből mesterek és a körből a sakkjáték bevonulna az otthon terembe is, ahol a nők is megkedvelnék és nem jelenének meg a »Hét«-ben olyan cikkek a magyar »kártyás asszonyok«-ról, kisasszonyokról, mint a napokban.

Dr. H o v á n y i Gyula olyan vezéregyéniség a mi társadalmunkban, akinek neve diadalt jelent azon a lobogón, melyet a nagyvárad sakkisták mai napon kibontottak.

Dr. H o v á n y i nagy szolgálatot tett a kör létesítésével a nagyvárad családi szentélyeknek, ahol nagy titokban annyi könyvet hullatnak a

férjhez megy Ella. Csak az a kopottas ruha nem ment ki eszéből. Kicsit összehuzta szemöldeit és fürkészve nézett az asszony arcára.

— Boldog Ella? — kérdezte erős, majdnem parancsoló hangon.

Ella megállott, elnevette magát.

— Milyen különös hangon kérdi, persze, hogy boldog, nagyon boldog vagyok, nagyon szeretem az uramat.

Gábor végképen elkeserítette ez a felelet. Meg akarta egy kicsit keseríteni Ellát. Kopott ruhájára czélozva kérdezte:

— És a fényes keret?

De Ellát ez a czélzás nem zavarta meg, nyugodtan válaszolt a kérdésre:

— Bizony hiányzik itt is, ott is valami, de hát tudja elkacagjuk a nincsent, mert nagyon szeretjük egymást.

Gábor mondani akarta, hogy ketten is elkacaghatták volna a nincsent, de büszkesége nem engedte, hogy a multat emlegesse.

— Itthon vagyunk — szolt Ella, kinyitva egy kis ház ajtaját. Jöjjön, mutassam meg otthonom. Nemsokára hazajön az uram is, nagyon fog örülni. Egy tiszta, virágos udvarba léptek.

— Látja ezt a szép kis udvart és ezeket a kedves picziny szobákat. Milyen tükörtiszta itt minden. Magam takarítom, mert másképp nem lehet.

Gábor torka a fájdalomtól úgy összeszorult, hogy nem tudott felelni. Felhalmozódott szívében a fájdalom és halkán, sápadtan kérdezte:

— És aztán ez az a fényes keret Ella?

Ella boldog dicsekvésében nem értette a gunyt, mi e szavakban volt. Rajongással felelt:

— Nekem itt minden olyan fényes. Mindent bearanyoz szerelmünk fényes napja. A mi el nem mulik soha, mert szerelmünk mély, változatlan s életünk ragyogó májusi hajnal.

kártya-játék és tivornya ördöge miatt, de még nagyobb szolgálatokat fog tenni akkor, ha nemes törekvését a tőle megszokott buzgalommal és kitartással teljesen megvalósítja és elnöksége alatt nevel olyan fiatalságot, olyan nemzedéket, mely szórakozását a szellemi élvezetekben keresi és találja meg.

Reméljük, hogy az újonnan alakult körnek nemcsak működő, de pártoló tagjai is nagyszámmal lesznek, hogy az anyagiakon a nemes szándék hajótörést ne szenvedjen.

A tagsági díjak igen mérsékeltnek lesznek és fel sem lehet tenni, hogy művelt ember kivonja magát, ha felszólítják. —i.

A magyarországi Kárpát-egyesület.

Nagyvárad, nov. 21.

A magyarországi Kárpát-egyesület elküldötte évkönyvét tagjaiuk, melyből örömmel látjuk, minő tevékenységet fejt ki, hogy hegyeink, völgyeink és vizeink szépségét bemutassa úgy nekünk, mint a külföldieknek.

A magyarországi Kárpát-egyesület kiterjeszti karjait a magas Tátrára, a kis Tátrára, Máramaromgyétől Trencsén határáig, Hevesmegyétől a Dunáig, szóval hat, tesz, munkál mindenütt, ahol csak tere van és ahol munkáját kéri.

Az 1896. évre szóló évkönyv megismerteti a magas Tátra közeteit ipari czélekből, bemutat többrendbeli kirándulásokat, leírja Felső-Bánya vidékét, beszél a Zergehegyről, Kopahágóról, a zergekről, mesél a csorbai tórol, ír a gerlachfalvai csucsról, a nagy lomniczi földvárrol, a máramrosi Hoverláról, stb., stb., stb.

A kis könyv igazán gazdag tartalommal jelent meg, fametszetei is meglepően csinosak.

Ebből látható, hogy a Magyarországi Kárpát-Egyesület nem tétlenkedik, hanem hat, működik.

És sikerdús működése immár érezhető a magas Tátrában mindenütt, föllendítette a vállalkozási kedvet annyira, hogy az Uj-Tátrafüredről a Csorbához vezető Klotild-műút míg egyrésztől egyike a legregényesebbeknek, hegy, völgy, erdő, patak, vizeses sűrűen váltakoznak itt, addig Csorbán, a tó partján, egy 38 szobából álló szálló van épülőben, a csorbai vasuti állomástól pedig fogaskerekű vasut visz fel a magasba a páratlan szépségű tóhoz.

Szóval három Tátrafüred, Ó-Tátrafüred, Uj-Tátrafüred, Alsó-Tátrafüred megelénkítette a vidéket, a magas Tátra oldalán csak ugy emelkednek a nyaralók, a fürdők, a magánlakok.

És valóban megérdemli a szepességi szorgalmas, munkás nép, hogy az ország mulatni, üdülni, szórakozni, gyógyulni vágyó népe tömegestől kerresse fel.

Amikor ezt így elbeszélem és rámutatok a haladásra, mely ott 1883. óta mutatkozik, amikor dr. Szontagh Miklós orvos először merete megkísérteni Tátrafüred nem kis boszuságára Uj-Tátrafüred felépítését, az Ó-, de kiválóan szép és megifjodott Tátrafüred közelében, elgondolkozom a felett, hogy nekünk is van itt Nagyváradon ilyen Kárpát-egyesületünk, mely azonban egy-két kirándulás és egy bál rendezése után elment pihenni és aluszsza az igazak álmát.

Pedig Biharmegye sem szegény ám a szépségekben.

Lehet, hogy baját az képezi, hogy az egyes helyek távol fekszenek egymástól, amelyek a turisták figyelmére kiválóan érdekesek volnának.

Node épen Belényes és Vaskóh környéke erősen csoportosítja az ilyen telepeket.

Ott van a Magura-hegyben a páratlan szépségű József főherczeg cseppkő-barlang, a természettudósokat felette érdekldő Izbuk, ez az időszaki forrás, a rézbányai Biharkapu, a vízvázasztó, a szohodli rettenetes ördöglyuk az ő vizesésével, azután emitt Brátka, Rév környéke, a Jadvölgy, Remecz, amott fentebb Bihar-Füred, majd Meziád, stb., stb.

Mindezek olyan kincsek, amelyek megérdemlenék, hogy a Bihari Kárpát-egyesület ne fojtsa szalmatűzbe munkálkodását, hanem tegyen, hasson, buzditson, de legfőképpen maga is buzduljon.

Csak egyet vegyünk figyelembe.

Itt van a Szent-László fürdő közvetlen szomszédságában a vén Somló hegy, melynek tetejéről festői kilátás nyílik Nagyvárad és vidéke és az Alföld felé.

És ez a hegy ott áll minden figyelembe vé-

el nélkül, nincs könnyű útja, de van helyette bo-
óttal, tuskével benőtt út, amelyen járnai alig
ehet.

Amott, a magas Tátra környékén, a Virág-
völgy közvetlen közelében áll a Schlossberg szép
uttal, tetején faalkotmánynyal, honnan 29 szepes-
ségi várost és környékét látja be az ember.

Ily közvetlen közelben sem tud működni a
mi egyesületünk, czélszerűbb volna, hogyha be-
olvadna a magyarországi Kárpát-egyesületbe, így
talán lenne belőlünk valami.

Dus László.

Irodalom.

— Kritika és revízió. —

A könyvpiacra lendület észlelhető a kará-
csony és újév közeledtével. A különböző színvo-
nalon álló naptárakon kívül pártolásra érdemes
egyéb irodalmi vállalatok termékei kínálkoznak kö-
ven az olvasó közönségnek. Ezek közül, úgy amint
beérkeznek hozzánk, ajánlani fogjuk azokat, amelyek
az olvasó közönség pártolását megérdemlik és így
mintegy revíziót gyakorolunk a tekintetben, hogy
az ismeretlen selejtesek miatt az elismerésreméltó
könyvek mellőzésben ne részesüljenek.

Costanza

Ez a czime annak a jeles olasz regénynek, mely
a „Könyves Kálmán“ irod. könyvkeres. részvénytár-
saság legújabb vállalatában, a „Magyar Regénytár“-
ban megjelent. A díszes kiállítású első füzet elejéhez
a kiadó programot is csatolt, melyben ismerteti a
vállalat célját és irányát, közlve egyúttal azoknak
a köteteknek a czimeit is, melyeket eddig a megindí-
tott regénysorozat keretébe fölvetett. Maga ez a névsor,
a melyben helyet foglalnak hazai (Jókai Mór, Tolnai
Lajos, Váradi Antal stb) kiváló íróink és a külföld
(Tolsztoj Leo gróf, Carmen Sylva, Gabriele d'Annunzio
stb) jelesei, elég biztositék arra, hogy a vállalat sike-
rülni fog, a remek kiállítás, díszes nyomás, a szép
kivitelű autotypia utján reprodukált eredeti szövegrajzok
pedig bizonyára nagyban hozzájárulnak ezeknek a csi-
nos és szemre is kedves füzeteknek az elterjedéséhez,
amelyek már azért is megérdemlik, hogy a művelt ma-
gyar közönség a pártfogásába vegye, mert egy-egy
ilyen 3 ives (48 oldalas) füzet ára 15 kr.

A legelső regénynek ez a gondos megválasztása
mindenesetre megerősíti azt az ítéletünket, hogy ezt
a kiadványt sok tekintetben megkülönböztetett hely
illeti meg a hozzá hasonló magyar nyelvű vállalatok
között.

Kérjük a könyvkiadó-hivatalokat, hogy min-
den új művet küldjenek be hozzánk ismertetés
végett.

Σύλλα καὶ Χαρῖβδις.

Nagyváradi, nov. 21

Ne tessék a czimtól megijedni és az el nem
olvasást azon kezdeni, a mit úgy sem tetszik
tudni elolvasni. Ez mindössze újságróli fogás: ér-
dekes czim mögé takarni egy csomó zöldséget.
Mert az érdekes czim a legkitünőbb ostya, a mivel
mindenféle keserűséget le lehet adni a t. olvasónak.
Hogy aztán csalódottan fogja keresni a czim és a
szöveg kapcsolatát, az mellékes; az elolvashat-
tás a „megérettés“ el van érve.

A czim különben, mint egy író veszedelmes
elmésséggel megjegyezte annál jobb, minél keveseb-
bet árul el a tartalmából.

Ez az elolvashatatlan czim tehát eszménye a
jó czimeknek. A találó czim keveset mond, de an-
nál többet sejtet; ez a czim pedig, a mely sem-
mit sem mond (tovább folytatva a krokodilus-okos-
kodást) végtelen sokat kell hogy sejtessen.

A jó hiszemű lateiner azon kezdte volna, hogy
igazolja és megvilágosítja a czimet, hűségesen oda-
tette volna zárjelbe, avagy megfordított betűkkel
— amint szokás az ábcézés könyv rébuszainál —
hogy mi is az a görög betűs ákom bákóm. Nem;
én ezt a fájda lo mp é n z t nem adom az elolva-
sás szenvedésén alul!

Szalóky Eleknek a „Télapó“-ját bemutat-
ták most a vigszínházban. A premiereknek a kri-
tikáit rendszeren nagyobb érdeklődéssel szokta el-
olvasni még a leghűségesebb színházi habitue is,
mint a milyennel a premiért végignézi. Az emberi
természet a saját nyájosztónénél fogva szeret a
kolomp után indulni. Ebben nem volna semmi rossz,
pláne, ha a kolomp már tapasztalt — pardon!

majd azt mondtam, hogy: ökörr, a ki ismeri jól
az utat és a réti legelőt. Hanem ezek a mi nem
ökörr, hanem pardon! most megint majd elszól-
tam magam, hogy: „szamárr“ kolomposaink csak
vaktában mennek és bennünket is ugyancsak el-
vezetnek a jégre, a nélkül, hogy ők maguk is tud-
nák, hol járnak.

Ez azonban, még csak a kisebb baj volna;
a nagyobb az, hogy többen vannak és a jámbor
közönség a maga birka-természetével, a mely min-
denkinek kedvére szeretne cselekedni, azt se tudja,
melyik után induljon és végtére is állva marad.

Azt már tapasztalhatta minden újságolvasó
emberfia, hogy még a »Dombvári Harsona« kis
riporterje is a sajtó és a közvélemény ne-
vében fogja ütni a nagy dobót. A »sajtó“-ra és a
»közvélemény“-re, erre a két láthatatlan s épp
azért nagyon széles hátú bünbakra eleve oktrojálja
mindenki a maga csekélyke szubjektivitását. A szin-
házi kritikus meg pláne nagyon boldog, ha az ő vé-
leményét, ha mindjárt az ő egyoldalú föltételezésével
is, az egész világ osztja. Akár boszankodik, akár el-
ragadtatva van, mindig megenged magának egy
kis plurális majestaticus t. És ennek a veszedelme
tényleg abban van, hogy az ő verdiktje, minden
előleges garancia, és ellenőrzés nélkül dönt. Ők
az ítélőbírák és hóhérok egy személyben. Az ő
forumoktól nincs föllebbezés.

A dolog másképp áll, ha a fővárosi sajtó íté-
lezik. Nem azért, mintha ez az ítélet igazságos
volna, hanem mert legalább a közepes esetekben (a
legjobb esetben öszhangja) nullára redukálódik, s
a közönség formátlan passzív ítélkezése emelkedik
jogérvényre. Körülbelül ez a historikuma a Szaló-
ky premierjének is; a vélemények itt is öklelőre
állottak; az egyik értéktelen, verslábas csodabogár-
nak mondotta, a másik elfogadható, sokat ígérő
kezdetnek. Igaz, hogy a kisebbség — fordult
neki; de a többség is meglehetősen takarékosko-
dott a dicséretekben és erősen megokolta az állás-
pontját. Már most a legobjektivebb historikus, a ki
minden kritikát elolvasott, summa-sumárum sem-
leges eredményre juthat. A támadó kritikából épp
úgy kiérzik egy szemernyi kis igazság, mint a vé-
déből egy körömfeketényi jóakarát. S a kinek egy
csöpp matematikai tudománya van, kiszámíthatja,
hogy itt bizony az igazság valahol középen a zerus
karikájában vonul meg.

És ezzel a végtelen szerény igazsággal szem-
ben nem lehet a premier-közönség magatartásával
argumentálni; az újdonság és a korizum még
mindig fogva tartja a bemutató közönséget, mely
máskülönbben is igen szeret tüntetni az ő pártfogó
jóakaratóival. A legtöbb reagáló természetű kriti-
kusnak éppen a nézőtérnek protektori hangulata
kavarja föl az epéjét. Az ő önértetes fölénye ön-
kéntelenül tiltakozik az ivudis kritika ellen s ha a
közönség magatartása esetleg semleges, vagy éppen
baljós, okvetlenül ő áll a szerző pártjára, már csak
az írói rokonság révén is.

S a közönség nem igen szokott tüntetni a
sajtó fölényével szemben (A dolog nagyon termé-
szetes: a közönségnek legalább is az entrée-be ke-
rül a tüntetés, a kritikusnak pedig ingyen passzió.)

Hogy most már a ezégerül kitett két kis ször-
nyeteg közül, melyik az egyik, melyik a másik, azt
könnyen ki fogja találni a t. olvasó, ha fölvilágo-
sítom, hogy a Χαρῖβδις egy roppant rakoncátlan
tengerből volt, a Σύλλα pedig egy hatfejű ször-
nyeteg, megannyi hosszú, elefánt-ormányszerű nyak-
kal, mely ott tanyázott a Χαρῖβδις partján. Ha
most a darab valahogy szerencsésen meguszta a
Χαρῖβδις-t (a közönséget) a Σύλλα-val kell szem-
beszállnia, ez pedig, méltóztatik tudni, a sajtó,
mely abban különbözik a mesebeli szörnyetegektől,
hogy emennek nem hat, hanem a jó istenke tudja,
hány nyaka van (ha mindjárt annyi feje nincs is.)
A Χαρῖβδις igen sokszor csak azért hagyja magát
meguszni, hogy Σύλλα, az ő bolondos sok fejével
ki ne nevesse, vagy éppen hogy kiszolgáltassa neki
a boldogtalan tévelygő Odisseust.

A Σύλλα tehát, a mint látni tetszik, egy csöp-
pet sem barátságos szörny. És mégis nagyon el-
keseríti a szegény bolygó Odisseusokat, ha a
Σύλλα a sok szeme közül egyet sem fordít rájuk;
sokkal inkább bántja őket, mint ha föltalja. Mert
ez a két szörnyeteg nemcsak a koronás király-
nékra (a drámákra) leselkedik, hanem a szürke
nyomdafestékes alattvalókra is. És ha egy Odis-
seusra nem vetette rá a szemét egyik sem, az az
Odisseus azt fogja himni, hogy ötlet ha l-nak nézték
és azért fumigálták.

Ime egy második lokális példa: Dus László-
nak a hős költeményét a helybeli sajtó a »Hétféli
Értesítő« kivételével ignorálta. Főlöleges megje-
gyeznem, mennyire elkeserítette ez a szerzőt, a ki

trilógiát tervezett az eposzból. Szivesebben zsebre
rakott volna akármilyen dorongot, vagy orrot, mint
ezt a hidegséget, a melylyel a sajtó egy czéhbéli
embernek a munkáját agyon hallgatta, s hagyta
eluszni a »napirend« hullámaiban, mint valami
kis »hal«-at. Pedig hát Dus Lászlónak az a me-
részsége is megérdemelte volna a napi krónikának
egy hasábját, a melylyel egy halottat támasz-
tott fel sirjából: az eposzt.

A mint tudni méltóztatik, sem a Szalóky esete,
sem a Dus Lászlóé — Mephisztónak a szavával
élve — nem első! és valószínű, hogy nem is
utolsó. Ez amolyan társadalmi szimptoma, a mely-
ben — minthogy épen azok a bünösök, a kik
segíteni hivatvák — lehetetlen változtatni.

A Σύλλα és Χαρῖβδις ez a két mithikus rém
kikelt az eltemetett monda-világ sirjából s feljár
kísértetni. Nem a holdfényre, hanem a gáz, vagy
villamos fényre.

Ez a két kísértet a legmerészebb.
— És az írók olyan babonások! . . . Ugy,
de úgy félnek tőlük! . . .

Viky.

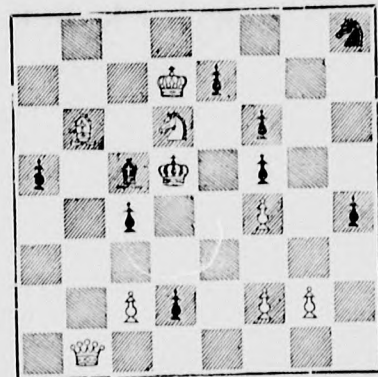
Heti sakk szemle.

Rovatvezető: Gesztesi Ödön.

75. feladvány.

Dr. Kálniczky Géza, Tornallya.

(Csigorin Mihálynak, a budapesti sakkverseny első
g. özetésének ajánlva. Berliner Schachzeitung.)

20. e4 : f5	F c8 : f5
21. F d3 : f5	B f8 : f5
22. H e2—g3	B f5—f8
23. V b3—e6	V d8—c8
24. V e6 : c8	B f8 : c8
25. H d2—b3	K h8—g8
26. H g3—e4	K g8—f7
27. g2—g3	K f7—e8
28. B e1—e2	K e8—d7
29. B c1—e1	F c7—b6
30. F e3—f4!	F b8—c7

A döntő támadás bevezetése. Fenyoget F f4 : d6, vagy H e4 : d6. 30. H g6 : ra 31. H e4—f6+ k6. vetkeznek, H e7—f5-re pedig 31. F f4 : d6.

31. h3—h4	h6—h5
32. F f4—g5	F c7—d8
33. g3—g4!!	h5 : g4
34. h4—h5	H g6—f8
35. H e4—c5+	d6 : c5
36. H b3 : c5+	K d7—d6

K d7—c7-re az e7 huszár vész. A szövegletésre 6 lépéses matt következik.

37. F g5—f4+	K d6—d5
38. B e2—e5+	K d5—c4
Ha K d5 : d4 ugy 39. B e1—d1+ K d4—c4.	
40. B e5—e4+, K c4 : c5. 41. F f4—e3+ matt.	
39. B e1—c1+	K c4 : d4
40. B e5—e4+	K d4—d5
41. B c1—d1+	Földaja.

III. játszma.

B é c s i j á t é k.

Budapest, 1896. október 16.

Dr. Tarrasch.

Janovszky.

1. e2—e4	e7—e5
2. H b1—c3	H b8—c6
3. g2—g3	F f8—c5
4. F f1—g2	a7—a6
5. H g1—e2	d7—d6
6. 0—0	h7—h5
7. h2—b3	F c8—e6
8. d2—d3	V d8—d7
9. K g1—h1	H g8—h6
10. f2—f3	f7—f6
11. H c3—d5	F e6 : d5
12. e4 : d5	H c6—e7
13. d5—d4	F c5—b6
14. F c1 : h6	B h8 : h6
15. f3—f4*	H e7—f5

* Világos egy gyalogot áldoz a támadás érde

16. V d1—d3	e5 : d4
17. F g2—e4	H f5—c3
18. B f1—c1	V d7—b5
19. f4—f5	K e8 : d7
20. a2—a4	V b5 : d3
21. c2 : d3	a6—a5
22. H e2—f4	B a8—e8
23. H f4—e6	B e8—e7
24. b2—b4!	a5 : b4
25. a4—a5	F b6—c5
26. a5—a6	b7 : a6
27. B a1 : a6	B h6—h8
B e8 volt helyén.	B h8—b8
28. B c1 : c5!	
d6 : c5-re elvész a bástya.	
29. B c5 : c7+	K d7—e8
30. B c7 : d7+	K e8 : e7
31. B a6—a7+	K e7—e8
32. F e4—f3	Földaja.

A nagyváradi sakkegylet megalakítása.

Az a program, amit a „Hétfői Értesítő“ sakkrovata maga elé tűzött, lassankint megvalósul. A sakkrovat eredeti kezdetlegességét levétköztette egyre jobban s jobban tökéletesbedett s ma már az egész országban elismertté s kedvelté tette magát eleven szellemben való összeállításával s így a program első pontja a megvalósulás stádiumába jutott.

A másik fontosabb cél, mit a sakkrovat maga elé tűzött: a nagyváradi sakkegylet megalakítása szintén nemsokára ténynek válik. Nem akarunk elébe vágni az eseményeknek, — de büszkeség nélkül legyen mondva — mi sokat várunk ettől a jövődöbéli egylettől. Már eddig is 200 meghívót bocsátott szét a rendező bizottság s a mozgalom élén oly férfi áll, mint dr. Ho vány Gyula jogtanár, ki páratlan buzgalommal s nevével hivatva van arra, hogy a nagyváradi sakkistákat, kik oly nagyszámmal vannak fölrázza álmukból s egyesítse őket egy helyen. Mellette a rovatvezetője fáradozik, hogy az egylet minél több taggal alakuljon

meg s előreláthatólag 100-on felül lesz azok száma, ami valóban imponzans s páratlan eredmény lesz.

Az előértekezlet e hó 22-én, vasárnap délelőtt 11 órakor volt a Kereskedelmi Csarnok kistermében, mikor is az alapszabályok megállapítására kiküldött bizottság tagjait választották meg. Az alakuló közgyűlés minden valószínűség szerint e hó 29-én lesz, mikor az alapszabályok fölolvastása s a tisztikar megválasztása megy végbe.

Bizonyára örömmel veszi minden honi sakkista e hirt tudomást, melyben egy hatalmas sakkegylet alakulásáról vesz tudomást. Az egylet megalakulása után azonnal megállapítja a jövő teendőket, melyek a magyar sakkéletre kiható intézkedéseket fognak tartalmazni s melyet az egylet megalakulása után rovatunkban ki is fejtünk. (Az előértekezlet lefolyása külön cikkben.)

Steinitz-Lasker match. A sakkozó világ szeme most Moszkva felé fordul, hol Steinitz és Lasker küzdenek a világ-bajnoki címért. Ez az érdekes küzdelem van hivatva ez érdekességben és eredményekben gazdag év sakkeseményeire a koronát föltenni. A küzdelem november hó 7-én vette kezdetét. A győztes 2000, a vesztes 1000 rubelt kap, azonkívül az összes költségeket (utazás, tartózkodás Moszkvában) megtérítik s mindezt a moszkvai sakk-klub viseli. A mesterek viszont 500 rubel tétre kötelezvék. Az első két játszmát Lasker nyerte meg.

A mesterek hetenkint háromszor játszanak és pedig hétfőn, szerdán és pénteken. A játék este 7-kor kezdődik s tart kettőig. 11 órakor a mesterek kívánatára egy órai szünet engedélyeztetik. Belépti jegy 2 rubel. A nézők számára egy nagy sakkasztal van berendezve, melyen a mesterek húzásai lesznek feltüntetve. (A mesterek maguk emelvényen játszanak.) Ezenkívül még 10 sakkasztal áll a nézők rendelkezésére, melyen a tett húzásokat mérlegelhetik; természetesen hangos beszéd tiltva van.

Helyreigazítás. Mult számunkban a Spóner-féle 73. sz. feladványban h7-en sötét gyalog áll.

Üzenetek :

S. A. N.-Lomnicz. Valamennyit felhasználjuk. Köszönet.

K. J. Arad. O. V. Szeged. Cs. Á. Csik-Szereda.

B. J. Kolozsvár. Hol késnek az éji homályban?

Felölös szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rác Mihály.**

Nyílt-tér.

„KORONA“ kávéházban

ma és mindennap

szabadkai tamburások

MIKLÓS ISTVÁN vezetése alatt

zene-estélyt

rendeznek.

Belépődíj nincs.

1625—96. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a nagyváradi kir. bíróság 1896. évi 19168. sz. végzésével Dr. Rosenthal Mór esődtg. felperes részére Mandel Ferencz alperes ellen 29 forint 67 kr követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 379 frtra becsült ingóságokra a nagyváradi városi kir. járásbíróság 20629/96. számú végzésével az árverés elrendeltétvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán N. Pecze-utca 122. sz. leendő megtartására határidőül 1896. évi november hó 24-ik napján délután 2 órája tűzetik ki, a mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet igerőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás koráiban eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttnek vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1896. évi nov. hó 2. napján.
Csathó Jenő,
kir. bir. végrehajtó.

2571—1896. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a nagyváradi kir. bíróság 1896. évi 20701. számú végzésével Erdélyi Mária felperes részére özv. Erdélyi Péterné alperes ellen 6000 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 416 frt 50 krra becsült ingóságokra a nagyváradi városi kir. járásbíróság 21202-96 számú végzésével az árverés elrendeltétvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán Nagy-Teleky-utca 416 szám a. endő megtartására határidőül 1896. évi november hó 24 napján délután fél 8 órája tűzetik ki, a mikor bíróság lefoglalt szobabutorok, 1 zongora s egyéb ingóságok a legtöbbet igerőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, a mennyiben részükre foglalás korában eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttnek vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1896. évi október hó 30. napján.
Batig Ferencz,
kir. bir. végrehajtó.

360 1—1

Eladó ház.

A váraljai Sáncz-utca 197. számú sarok ház

gyári célokra esetleg szarvasmarha hizlálásra alkalmas épületekkel, jutányos áron és előnyös fizetési feltételek mellett eladó. Értekezhetni ugyanott a tulajdonosnál.

Közvetit. k díjaztatnak.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség becses tudomására, hogy miután a jelenlegi üzletem mellett levő „Proféta“ című üzlethelyiséget a jövő év február 1-től fogva szintén kibéreltem és ezen két üzlethelyiséget egy nagy helyiséggé akarom átalakítani, hogy ott egy minden igényeket kielégítő üzletet az eddig folytatott szakmában, de kibővítvén és a fővárosi előkelő üzletek mintájára berendezhesek, — e. en oknál fogva, a mennyiben a helyiségek teljes átalakításával járó munkák árucikkreimre igen káros hatással lennének, kénytelen vagyok a jövő év február 1-ig, illetve az új üzlet átalakításáig

összes áruimat a beszerzési árban, sőt részben még a beszerzési áron alól is elárusítani;

megjegyezvén, hogy különösen kedvező alkalmat nyújtok ez által a közelendő karácsonyi alkalomra ajándéktárgyak és gyermekjátékok beszerzéséhez, miután a n. é. közönség ezuttal izléses finom árut feltűnő olcsó árban vásárolhat, a miről már a legsekélyebb bevásárlás által is meggyőződés szerezhető. 1546

Kiváló tisztelettel

Kalenda János,

norinberki és diszműaru kereskedő

Nagyváradon, Szent-László-téren.

18738. rkp. sz.

Nagyváradi város rendőrkapitányi hivatalától.

Hirdetmény.

Nagyváradi város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső foku iparhatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Léderer Dávid lakos kérelme folytán az 1884. évi XVII. t.-cz. 27. §-a alapján a nevezett által felállítani szándékolt keményfa üzlet telepengedélyezése céljából a helyszini tárgyalás 1896. évi december hó 9-ik napjának délutáni 2 és fél órájára a települ kijelölt helyen Nagyváradon a katonavárosi református temető szomszédságában 3054. tkvi és 4014. hrsz. telekre kitűzetett, mely körülmény azon értesítéssel tétetik közhírré, hogy a létesítendő telepnek, a rajta felállítandó épületnek s belső felszerelésnek pontos rajza s körülményes leírása és szabatos magyarázása az alulírott hivatal 7-ik számú szobájában a kitűzött ideig bárki által megtekinthető s a tárgyaláson mindazok, akik a vállalat ellen bárminemű kifogást akarnak tenni, kifogásukat kötelesek szóval vagy írásban, előadni különben az üzlettelep, ha csak köztekintetek nem szolgálnak akadályul — engedélyeztetni fog.

Nagyváradi, 1896. november 16-án.

Gerő,
rendőrkapitány.

É R T E S I T É S !
Parti-árúk vétele és eladásáról.

Van szerencsém mélyen tisztelt vevőim b. tudomására hozni, hogy évek óta fennálló
kézmű- és divatáru üzletemet
 egy nagyobb csődtömeg előnyös vétele által egy kizárólagos

Partiáru üzletre

átalakítottam és ezentul az összes árukat, mint **divatkelmék, gyapjuruhaszövetek, zefirek, vászonárúk, asztalneműek, zsebkendők, ágytakarók, szőnyegek,** valamint minden a rófos szakmába vágó cikkek nálam ugy nagyban mint kicsinyben **50%-al** a rendes árakon alul kaphatók.

Tisztelettel
Nádas Ignác
 Zöldfa-utca elején.

COAKS,

tartós fűtésre legjobb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legalkalmasabb a **gáz-coaks** mert a súlyosabb és ez által drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **méter-mázsánként 14 kr fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a coaks vásárlásánál, a mennyiben, ka egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbert nem számítunk.**

Nagyvárad, 1896. novemberben.

Nagyvárad **légszeszgyár :**
Az igazgatóság.

1521

Tarka paszuly

cseléd conventiónak jó minőségben kapható Nagyváradon átvéve **6 frt 20 kr,** Nagyvárad körüli állomásokra bérmentve **6 frt 50 kr** ért. 1587 1-2

Löwy J. Józsefnél.

Alairási felhívás!

A „Polgári takarékszövetkezet” kilencz évi időtartamából az első három évi ciklus folyó évi december hó 31-én jár le.

Alapszabályaink 3. §-a értelmében a szövetkezeti tagok a három éven át befizetett összegeket nyereség osztalékkal együtt jövő év elején a mikor a leszámolás megejtetik ki fogják kapni.

A fent hivatolt szakasz szerint a szövetkezetben való maradáshoz új alairás szükségeltetvén, felhívjuk a szövetkezet jelenlegi tagjait, valamint mindazokat kik a második ciklusban, ezen szövetkezet tagjai lenni óhajtanak, hogy

a szövetkezet üzle helyiségében (Szt.-Lászlóter Kovács féle ház)

Kiss David tőzsde üzletében továbbá

Weisz Ignác féle tőzsde üzletében (Szt.-László-ter.)

kitett alairási iven alairásaikat mielőbb megtenni sziveskedjenek.

Az elmúlt három évi ciklus üzlet eredménye előre láthatólag a befizetett összegeknek több mint **5-öt százalékos** kamatoztatását fogja eredményezni s így alapszabályaink azon czélját is elértük, hogy a tagok befizetési után, rendes takarékpénztári betétek kamatozását meghaladó osztalékokat fizethetünk.

Megjegyezni kívánjuk, hogy egy részjegy után heti befizetés **10 krt. tesz.** s hogy a befizetések háromszor hetenkint eszközölthetnek.

Minden részjegy után egyszer s mindenkorra **5 kr. beiratási díj** fizetendő a jegyzés alkalmával.

Nagyvárad, 1896 november 7.

A Polgári takarék és segélyszövetkezet,
 igazgatósága.

!! Olcsó és szolid kiszolgálás !!

Aranyi és Róth

Nagyvárad, Zöldfa-utca 36. szám alatt.

Aruház 36.

21/2 üzlet.

Elegáns, divatos és tartós árúk, női-, férfi- és gyermek-czipőkben, kalap és fehéreneműben, továbbá karisnya, téli alsó ingek, lábravalók, esőernyők, keztyűk, nyak-kendők, gallérok stb.

1572

Van szerencsénk a t. közönség szives tudomására hozni, miszerint legujabban megnyitott

Kazinczi kőszénbányánk

kizárólagos képviseletével

FODOR JENŐ urat DEBRECZENBEN

biztuk meg.

Ajánljuk kályhafűtés és ipartelepek czéljaira kiválóan alkalmas szenünket, legjutányosabb árak mellett minden állomásra szállítva és kérjük, méltóztassanak becses rendeléseikkel említett képviselőnkhez (Hoda: **Biedermann-palota**) fordulni, előre biztosítván azok legpontosabb teljesítéséről.

Kiváló tisztelettel

Kazinczi kőszénbánya részvénytársaság
BUDAPEST.

351 8-8

Kizárólag

KÉSZ NŐI FELÖLTŐK

gyári raktár

egyedüli jutányos és czélszerű beszerzési forrás
csakis

NEMES MIHÁLY-nál

Köröspart.

Nagyvárad, Lévy-ház.

Köröspart.

Üzletfelosztás miatt

1457

a Szent-László téren, „Fekete Sas“ szálloda épületében

a „Próféta“ divatüzlet helyiségében

hatóságilag engedélyezett

Szőnyegek,

függönyök, ágygarnitúrák és egyéb

különféle női és férfi-divatezickek

Őszi és téli divatkelmék, barchettek, selymek,

Cretton, batiszt, vásznak, asztalneműek,

téli kendők.

VÉGGELADÁS.

rendkívül

leszállított árak mellett

végkiárusítás alá kerülnek.

E kedvező és ritka alkalom kihasználására a t. vevőközönség b. figyelme felhivatik.

FREYBERGER ALBERT

kézimunka, rövidáru és gyermek-ruha nagy raktára, Nagyvárad, fő-utca.

Mától kezdve december 24-ig

nagy kiárúsítás!

Van szerencsém a nagyérdemű vevőközönség tudomására hozni, hogy **üzletem átalakítása** miatt raktáromon levő összes arucikkeket **rendkívüli leszállított árban** árusítom.

➔ **Disz kézi-munkák.** ➔

Congrés, posztó, Pelüsche, Canava, Saten, kezdett és kész kézimunkák
fél árban.

➔ Valódi francia mosó-selyem 2½ kr. ➔

Szörme-árak:

1 valódi sealskin muff, sapka és gallér egész garnitur 2.60 kr.

Valódi sealskin muff szörme-béléssel 1.50

Valódi astragan-imitacio muff . . . 1.60

Valódi sealskin sapka —.90

Astragan imitacio-sapka 1.10

Tibet, Muflon, Ángora, Skunks, Czobel-garniturák minden árban.

Gyermek-ruhák: Tricko-ruha jó mosó egész 4 évig 1.20 kr.
Valentine (Barchet) ruhák 70 kr.

Gyermek-köpeny 2.50 kr.

Flanel Valentine alsó-szoknya 1.80 kr.

Blousok:

Bársony-blousok 2.25 kr.

Szövet-blouse 1.90 kr.

Valeria-blous 2.35 kr.

Barchet-blouse 1.65 kr.

Esőernyők, Miederek, harisnyák, bőr- és kötött kesztyük,
nő- és gyermek alsó-ruhák, kalapok, gyöngy- és zsinór-diszek,
szallagok, Berliner-kendők, gyermek-fejkötők

●●●● **f é l á r o n a l u l.** ●●●●

Szabó-kellékek: Harang alj-bélés 16 kr. | Foulard-satin 13 kr.
Finom derék-bélés 22 kr. | Lószőr-kelme 26 kr.

Igen kérem a nagyérdemű vevőközönséget e ritka kedvező alkalmat felhasználni,
mely csupán **november 20-tól december 24-ikéig** tart.

Kiváló tisztelettel

Freyberger Albert.